

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУНУН СУДЬЯЛАР КОЛЛЕГИЯСЫНЫН
АНЫКТАМАСЫ

Байтик Давлеталиевтин кайрылуусун өндүрүшкө кабыл
алуудан баш тартуу жөнүндө

2024-жылдын 2-апрели

Бишкек шаары

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар коллегиясынын төмөнкү курамы: Ж.А. Шаршеналиев, М.Ш. Касымалиев, К.Дж. Кыдырбаев катчы А.Т. Таалайбековдун катышуусу менен Байтик Давлеталиевдин кайрылуусун карап чыгып, төмөнкүлөрдү

Т А П Т Ы:

2024-жылдын 6-мартында Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотуна Б. Давлеталиевдин Кыргыз Республикасынын Үйбүлө кодексинин 35-статьясынын 1, 2, 3-пункттары Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 15-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнө карама-каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүчү келип түшкөн.

Талашылып жаткан ченемдер никенин учурунда пайда болгон жубайлардын ортосундагы жалпы мүлк маселелерин жөнгө салат. Жубайлардын жалпы мүлкүнө алардын ар биринин иштеген ишинен, ишкердик жумушунан жана интеллектуалдык ишинин натыйжаларынан түшкөн кирешелер, алар алган пенсиялар, жөлөкпулдар, ошондой эле атайын максаттуу багытта масы болбогон дагы башка акчалай төлөмдөр (материалдык жардамдын суммалары, оор жаракат алгандан же ден соолугуна дагы башкача залал келтирилгендин кесепетинен эмгекке

жөндөмдүүлүгүн жоготкондугуна байланыштуу төлөнгөн суммалар) кирет. Жубайлардын жалпы мүлкү катары, ошондой эле алардын жалпы кирешелеринин эсебинен алынган кыймылдуу жана кыймылсыз мүлктөр, баалуу кагаздар, пайлар, салымдар, кредит мекемелерине же дагы башка коммерциялык уюмдарга салынган капиталдагы үлүштөр жана кайсы жубайынын атына салынганына же акча каражаты жубайлардын кимиси тарабынан салынганына карабастан, никеде турган мезгилде жубайлар тарабынан арттырылган мүлк болуп саналат.

Жубайлардын жалпы мүлкүнө тиешелүү укук нике мезгилинде үй чарбасын жүргүзгөн, балдарын багып-тарбиялаган же башка жүйөлүү себептер менен өз алдынча киреше албаган жубайына да таандык болот.

Конституциянын 15-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнө ылайык, Кыргыз Республикасында менчиктин жеке, мамлекеттик, муниципалдык жана башка түрлөрү бирдей деңгээлде таанылат жана корголот. Менчик кол тийгис. Эч ким өзүм билемдик менен мүлкүнөн ажыратылбайт. Мурастоо укугу кепилденет.

Арыз ээсинин айтымында, Москва райондук депутаттар кеңешинин 1991-жылдын 27-июнундагы жана 29-августундагы токтомдорунун негизинде берилген 12 (он эки) га жер тилкеси менен “Байтик” дыйкан (фермердик) чарба түзүлүп, түбөлүккө мураска калтыруу укугу менен Б. Давлеталиевдин атына бекитилген.

Москва районунун Биринчи май айылдык кеңешинин 2010-жылдын 23-июнундагы №86 токтомунун негизинде Байтик дыйкан (фермердик) чарбасынын мүчөлөрү: Байтик Давлеталиев, Ханыбюбу Давлеталиева, Руслан Давлеталиев, Жазгул Давлеталиева, Тимур Давлеталиев, Оксана Давлеталиева, Махабат Давлеталиева таанылып, Москва райондук жер ресурстар жана мүлктү каттоо башкармалыгынан 2011-жылдын 3-февралында атайын каттоодон өтүп, жеке менчик кайрылуу ээсинин үй-бүлөсүнүн макулдугу менен Б. Давлеталиевге катталган.

Б. Давлеталиев өзүнүн негиздемеси катары Кыргыз Республикасынын Жер кодексинин 4-статьясынын 1-пунктунун, 6-статьясынын 1-пунктунун, 42-статьясынын 2-пунктунун, 72-статьясынын 1, 2-пункттарынын жана Кыргыз Республикасынын Граждандык кодексинин 267-статьясынын 3-пунктун келтирип, Байтик дыйкан (фермердик) чарбанын түзүлүшү мыйзамга ылайык таанылганын, корголгонун жана мурастоо укугу кепилденгендигин белгилеген.

Кайрылуучунун пикиринде, Кыргыз Республикасынын Үйбүлө кодексинин 35-статьясынын 1, 2, 3-пункттарын укук колдонуу тажрыйбасында Конституциянын 15-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнө карама-каршы келген жагдайларды ага гана эмес, башка ишкерлерге да жаратууда деп белгилейт.

Жогоруда баяндалгандарды эске алуу менен, кайрылуу субъектиси талашылып жаткан ченемдердин конституциялуулугун текшерип берүүнү суранат.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар коллегиясы кайрылууну жана ага тиркелген материалдарды изилдеп чыгып, “Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө” конституциялык Мыйзамдын 30-беренесинин 2-бөлүгүнүн негизинде текшерүү жүргүзгөн судья Ж.А. Шаршеналиевдин маалыматын угуп, төмөнкү тыянакка келди.

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 97-беренесинин 3-бөлүгүнө ылайык, ар бир адам Конституцияда таанылган укуктары жана эркиндиктери мыйзамдарда жана башка ченемдик актыларда бузулду деп эсептесе, алардын конституциялуулугун талашууга укуктуу.

Кыргыз Республикасынын Конституциясы ар бир адам үчүн конституциялык сот адилеттигине жеткиликтүүлүктүн жогорку деңгээлин камсыз кылуу менен, алар мыйзамдардын жана башка ченемдик укуктук актылардын конституциялуулугу жөнүндө өтүнүч менен Конституциялык сотко кайрылууга боло турган шарттарды аныктаган.

Алсак, жеке жана юридикалык жактар үчүн Конституциялык сотко

кайрылуу укугу Кыргыз Республикасынын Конституциясынын экинчи бөлүмүндө таанылган адамдын жана жарандын укуктары менен эркиндиктери бузулган же бузулушу мүмкүн болгон учурда гана пайда болот.

Жогоруда аталган конституциялык Мыйзамдын талаптарына ылайык, арыздануучу өз кайрылуусунда койгон маселе боюнча көз карашын Конституциянын тиешелүү ченемдерине шилтеме жасап укуктук негиздеме менен бекитүүгө милдеттүү (27-берененин 4- бөлүгүнүн 9-пункту).

Ал эми арыз ээси өзүнүн жүйөсү катары талашып жаткан ченемдердин Конституциянын менчиктин кол тийбестигинин жалпы кепилдиктерин камтыган 15-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүн келтирген.

Ошондой эле, арыз ээси өзүнүн кайрылуусунда талашылып жаткан ченемдер Конституциянын экинчи бөлүмүндө жарыяланган адамдын жана жарандын конкреттүү кайсы укуктарын жана эркиндиктерин чектеп же бузуп жатканын ырастаган так жүйөлөрдү жана аргументтерди келтирген эмес.

Мындан тышкары, судьялар коллегиясы арыздануучу келтирген жүйөлөрдүн жыйындысынан талашылып жаткан ченемдер укук колдонуу тажрыйбасында кандай укуктук көйгөйлөрдү жаратып жатканын жана алардын тиешелүү конституциялык жоболор ортосундагы кандайдыр-бир тутумдук байланыштын байкалбагандыгын белгилейт.

“Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө” конституциялык Мыйзамдын 30-беренесинин 3-бөлүгүнүн 1-пунктуна ылайык, эгерде кайрылуу формасы жана мазмуну боюнча бул конституциялык Мыйзамдын талаптарына ылайык келбесе, судьялар коллегиясы кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартат.

Жогоруда баяндалгандын негизинде, “Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 30-беренесинин 2-бөлүгүн, 3-бөлүгүнүн 1-пунктун жана 5-бөлүгүн жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар коллегиясы

А Н Ы К Т А Д Ы:

1. Байтик Давлеталиевдин Кыргыз Республикасынын Үйбүлө кодексинин 35-статьясынын 1, 2, 3-пункттарынын Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 15-беренесинин 1, 2-бөлүктөрүнө карама-каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүчү өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартылсын.

2. Келтирилген материалдар өтүнүч ээсине кайтарылып берилсин.

3. Аныктама тараптар жагынан үч айдын ичинде Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотуна даттанылышы мүмкүн.

Судьялар коллегиясы:

Ж.А. Шаршеналиев

М.Ш. Касымалиев

К.Дж. Кыдырбаев

№ _____